

POSTANOWIENIE

23 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Władysław Pawlak

na posiedzeniu niejawnym 23 kwietnia 2025 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku J. S. i H. S.

z udziałem M. B. i L. B.

o dokonanie wpisu w dziale II oraz wykreślenie wpisów z działu III i IV księgi wieczystej Kw Nr [...],

na skutek skargi kasacyjnej M. B. i L. B.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Łodzi

z 19 kwietnia 2024 r., III Ca 2701/22,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

[PG]

UZASADNIENIE

Wnioskodawcy H. i J. małżonkowie S. wnioskiem z 31 maja 2022 r. skierowanym do Sądu Rejonowego w Kutnie domagali się wpisu w dziale II oraz wykreślenia wpisów w działach III i IV księgi wieczystej KW nr [...] prowadzonej przez ten Sąd. Do wniosku załączone zostało prawomocne postanowienie Sądu Rejonowego w Kutnie z 19 czerwca 2017 r., (sygn. akt I Co 1223/14) o przysądzeniu własności, którym Sąd ten, między innymi, przysądził własność nieruchomości rolnej niezabudowanej, o powierzchni [...] ha, położonej w miejscowości K., gmina Ł., stanowiącej działkę o nr. [...], dla której Sąd Rejonowy

w Kutnie prowadzi księgę wieczystą KW nr [...], będącej przedmiotem licytacji z 16 grudnia 2014 r. na rzecz wnioskodawców na prawach małżeńskiej wspólności ustawowej, za cenę 20.700,00 zł.

Dnia 6 czerwca 2022 r. referendarz sądowy dokonał wpisu w dziale II oraz wykreślił wpisy w działach III i IV księgi wieczystej [...], w konsekwencji, w szczególności, ujawniono jako właścicieli H. i J. małżonków S., wykreślono wzmiankę o wszczęciu egzekucji z nieruchomości oraz wykreślono hipoteki umowne zwykłe na rzecz Skarbu Państwa, Banku Spółdzielczego w Ł. oraz hipotekę przymusową na rzecz Skarbu Państwa. Wpisy te skargą na orzeczenie referendarza sądowego zaskarżyli uczestnicy postępowania M. B. i L. B., wskazując, że stanowiące podstawę zaskarżonych wpisów, postanowienie Sądu Rejonowego w Kutnie z dnia 19 czerwca 2017 r., sygn. akt I Co 1223/14 nie jest prawomocne.

Postanowieniem z 5 października 2022 roku, Sąd Rejonowy w Kutnie, uznając tę skargę za bezzasadną, utrzymał w mocy zaskarżony wpis i oddalił wniosek o zawieszenie postępowania.

Apelacje od tego postanowienia wnieśli: uczestnik postępowania L. B. i uczestniczka postępowania M. B. Oboje uczestnicy zaskarżyli rozstrzygnięcie utrzymujące w mocy wpisy dokonane przez referendarza sądowego, formułując zarzuty sprowadzające się, w szczególności, do zakwestionowania prawomocności postanowienia Sądu Rejonowego w Kutnie z 19 czerwca 2017 r., wydanego w sprawie I Co 1223/14, o przysądzeniu własności nieruchomości objętej księgą wieczystą KW nr [...]. We wnioskach domagali się zmiany punktu pierwszego zaskarżonego postanowienia poprzez uchylenie wszystkich zaskarżonych wpisów (wykreśleń) dokonanych przez referendarza sądowego 6 czerwca 2022 r. i oddalenie wniosków o ich dokonanie.

W ocenie Sądu Okręgowego w Łodzi obie apelacje nie zasługiwały na uwzględnienie. Jak, w szczególności, zważył Sąd II instancji, mając na względzie zarzuty skarżących odnośnie do kwestii prawomocności postanowienia Sądu Rejonowego w Kutnie z 19 czerwca 2017 r., wydanego w sprawie I Co 1223/14, do

kompetencji Sądu wieczystoksięgowego nie należy analiza, w ramach badania formy przedstawionego dokumentu, czy wzmianka stwierdzająca prawomocność, którą dołączone do wniosku przedmiotowe postanowienie zostało opatrzone, odzwierciedla rzeczywistą prawomocność tego orzeczenia. Ponadto odnośnie do badania treści dokumentu, jeżeli podstawę wpisu stanowi prawomocne orzeczenie sądowe, sąd wieczystoksięgowy jest nim związany, co oznacza, iż nie może badać go, ani oceniać merytorycznie, a więc nie ma kompetencji do rozważania i rozstrzygania o tym, czy jest ono zgodne z prawem i skuteczne, ani czy Sąd był uprawniony do wydania orzeczenia o takiej treści. Niedopuszczalność kontrolowania w postępowaniu wieczystoksięgowym prawidłowości prawomocnych orzeczeń sądowych jest oczywista (art. 365 k.p.c.), w konsekwencji Sąd wieczystoksięgowy nie mógłby odmówić dokonania wpisu. Ostatecznie Sąd Okręgowy w Łodzi postanowieniem z 19 kwietnia 2024 r. oddalił obie apelacje.

Uczestnicy postępowania: L. B. i M. B. skargą kasacyjną zaskarżyli postanowienie Sądu Okręgowego w Łodzi z 19 kwietnia 2024 r. w całości.

Skargę kasacyjną od tego postanowienia uczestnicy postępowania oparli na zarzutach naruszenia przepisów postępowania, tzn.: art. 626⁸ § 2 k.p.c. w zw. art. 999 § 1 k.p.c. i 1003 § 2 k.p.c. oraz art. 999 § 1 k.p.c. w zw. z art. 998 § 1 k.p.c., poprzez ich błędne zastosowanie, a ponadto art. 626⁸ § 2 k.p.c. w zw. z art. 626⁹ k.p.c. poprzez ich błędną wykładnię i w rezultacie niezastosowanie.

We wnioskach skarżący domagali się, w szczególności, przyjęcia ich skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁴ § 2 k.p.c. w zw. z art. 398⁹ § 1 pkt.: 4 k.p.c. oraz w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., z uwagi na tę okoliczność, że Sąd Okręgowy w Łodzi postanowieniem z 19 kwietnia 2024 r., usankcjonował dopuszczalność wykreślenia hipotek oraz wpisu do księgi wieczystej prawa własności nieruchomości na rzecz wnioskodawców, którzy złożyli wraz ze stosownym wnioskiem postanowienie o przysądzeniu własności nieruchomości z 19 czerwca 2017 r., pomimo zgłoszenia przez skarżących uczestników zarzutu braku prawomocności tego postanowienia, jak również braku informacji o tym, czy postanowienie w przedmiocie przybicia z 8 grudnia 2015 r. zyskało walor prawomocności i w efekcie, czy postanowienie w przedmiocie przysądzenia

własności mogło, w takiej sytuacji, w ogóle zostać wydane, a tym bardziej stać się prawomocne.

W dalszej kolejności skarżący wniesli o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt. 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

Wnioskodawcy składając wniosek o wpis w księdze wieczystej dołączyli dokument urzędowy w postaci odpisu postanowienia Sądu Rejonowego w Kutnie z 19 czerwca 2017 r., I Co 1223/14 o przysądzeniu na ich rzecz m.in. nieruchomości objętej księgą wieczystą [...], ze wzmianką o stwierdzeniu prawomocności z dniem 11 października 2021 r., zaopatrzone w urzędową pieczęć Sądu i urzędowe poświadczenie podpisów znajdujących się na oryginale orzeczenia (k. 147-148). W aktach sprawy znajduje się też postanowienie Sądu Okręgowego w Łodzi z 11 października 2021 r., III CZ 732/21, oddalające zażalenie dłużnika J. O. i wierzyciela L. B. na postanowienie Sądu Rejonowego w Kutnie z 19 czerwca 2017 r., I Co 1223/14 (k. 327). Na powyższe postanowienie Sądu drugiej instancji powołują się zresztą sami skarżący. Nadmienić należy, że uczestnicy składając skargę na wpis referendarza sądowego podnosili, że postępowanie egzekucyjne powinno być umorzone (k. 167 i n.), a w konsekwencji Sąd odwoławczy powinien uzupełnić postanowienie oddalające zażalenie o ten element orzecznicy.

Jakkolwiek od strony formalnej można mieć pewne wątpliwości co do spełnienia wymogów przedłożonego dokumentu, uzasadniających wpis do księgi wieczystej. W istocie powinien to być dokument w postaci odpisu postanowienia Sądu Rejonowego w Kutnie (z poświadczeniem jego zgodności z oryginałem) i klauzulą prawomocności, nadaną stosownie do art. 364 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.). W niniejszej sprawie odpis postanowienia został poświadczony w sposób urzędowy za zgodność z oryginałem, natomiast zamiast klasycznej klauzuli prawomocności, przedłożony dokument zawiera jedynie poświadczoną za zgodność z oryginałem wzmiankę o stwierdzeniu z urzędu prawomocności postanowienia o przysądzeniu własności, uczynioną z urzędu w związku z oddaleniem zażalenia.

Pomimo tego brak jest podstaw do podzielenia tezy skarżących, że ich skarga kasacyjna - przez wzgląd na przytoczone okoliczności - jest oczywiście zasadna w przedstawionym wyżej rozumieniu przesłanki przyjęcia jej do rozpoznania, skoro nie ulega jakimkolwiek wątpliwości, że postanowienie Sądu Rejonowego w Kutnie o przysądzeniu własności przedmiotowej nieruchomości na rzecz wnioskodawców jest prawomocne, gdyż zażalenia zostały oddalone, zaś na tego rodzaju orzeczenie Sądu odwoławczego nie przysługuje środek odwoławczy, względnie skarga kasacyjna (zob. art. 767¹ § 2 i 3 k.p.c.). Z kolei do umorzenia postępowania egzekucyjnego właściwy jest organ egzekucyjny, co wynika z art. 824 i n. k.p.c., a nie sąd w ramach etapu postępowania egzekucyjnego o przysądzenie własności. Zgodnie z art. 998 § 2 zd. 2 k.p.c. podstawą zażalenia na postanowienie o przysądzeniu własności nie mogą być uchybienia sprzed uprawomocnienia się przybicia.

Ponadto zauważyć trzeba, iż art. 999 § 1 k.c. wymaga jedynie, aby postanowienie o przysądzeniu własności było prawomocne i nie określa szczególnych wymogów, potwierdzających formalnie prawomocność postanowienia o przysądzeniu własności, tak jak to ma miejsce w odniesieniu do tytułów wykonawczych (art. 776 k.p.c. i art. 781 k.p.c.). W konsekwencji sąd wieczysto-księgowy w ramach swej kognicji może, na podstawie dowodów z dokumentów, badać i ustalić, czy postanowienie o przysądzeniu własności jest prawomocne. Jak już wspomniano w stanie faktycznym sprawy nie budziła wątpliwości

prawomocność postanowienia o przysądzeniu własności, gdyż została ona urzędowo potwierdzona i w tej sytuacji ewentualne naruszenie art. 364 § 1 k.p.c. nie mogło mieć wpływu na prawidłowość zaskarżonego orzeczenia.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

[PG]

[a.ł.]